

ZAPISKI IN GRADIVO

BELOKRANJCI — VOJAKI V I. SVETOVNI VOJNI

GRADIVO ZA POZNAVANJE UDELEŽBE MOŠKIH IZ ADLEŠIČ IN OKOLICE
KOT VOJAKOV V I. SVETOVNI VOJNI

MARINKA DRAŽUMERIC

Zbrano gradivo je črpano iz Kronike župnije Adlešiči, ki jo je med leti 1885—1921 pisal Ivan Šašelj, takratni župnik v Adlešičih. Župnija Adlešiči leži v vzhodnem delu Bele krajine in obsega naslednje vasi: Adlešiči, Dolenjci, Fučkovci, Gorenjci, Pobrežje, Purga, Velika in Mala Sela, Vrhovci, Bedenj, Pribinci in Tribuč. Vse našete vasi spadajo v Krajevno skupnost Adlešiči.

Ivan Šašelj (1859—1944), duhovnik, zgodovinski pisec in zbiralec ljudskega izročila, je natančno beležil vse dogodke, ki so se neposredno pa tudi posredno dotikali njegove župnije v vseh letih njegovega delovanja v Adlešičih. Tako je v župnijski kroniki ohranil tudi pretresljiva pričevanja o trpljenju svojih faranov med prvo svetovno vojno.

Predstavljeno gradivo je urejeno kronološko od julija 1914, (ko je zapisana prva vest z bojišča), do konca leta 1918, ko so se po končani vojni možje množično vračali domov.

Menim, da je predstavljeno gradivo dovolj zgovorno, zato bi bil vsak komentar popolnoma odveč.

1914

»Ker Srbska vlada ni hotela ugoditi avstrijski noti (gl. *Slov.* št. 166. z dne 24. jul.), zaukazala je **Austrija 26. jul. delno mobilizacijo**. Telegram z ukazom mobilizacije prišel je na okr. glavarstvo v Črnomelj v nedeljo 26. jul. ob 2. zjutraj, nakar se je mobilizacija nemudoma razglasila po orožnikih in lepakih. Mobilizirani so bili rezervisti do 42. leta. In že drugi dan t. j. v ponedeljek so odšli vsi naši rezervisti v Črnomelj in od tam z vlakom v Ljubljano. Iz naše župnije jih je šlo 30—32, največ iz Tribuč 10, skoraj vsi omoženi in gospodarji. Večinoma so naredili pred odhodom oporo. Zavlada je po vsi župniji velika žalost, ko so morali nanaglo zapustiti očetje svoje družine, žene in otroke...«¹

»*Slovenec* z dne 29. jul. št. 170. prinesel je **cesarjev manifest, s katerim je naš svitli vladar napovedal Srbiji vojsko**, katero je sprejela vsa Austrija z navdušenjem, da kaznuje Srbijo za vse njene hudobije nasproti naši državi, posebno pa še zaradi za-

vratnega umora našega prestolonaslednika in njegove soproge dne 28. junija t. l., kateri zločin je zakrivila tudi Srbija. Manifest je z dne 28. julija, s katerim se je torej začela vojska.«²

»V nedeljo 2. avg. po noči ob 1. uri prišel je od glavarstva na županstvo v Adlešičih **ukaz nove mobilizacije**, po katerem morajo odriniti v vojsko v 24 urah vsi vojaki **do 42. leta** in vsi letos potrjeni **novinci**. Novincev je šlo iz naše župnije 6 in 1 Bojančan. Da je tako malo novincev, je kriva Amerika, ker so večinoma vsi mladi fantje v Ameriki.«³

»21. sept. vrnil se je **iz vojske**, prvi iz naše župnije **ranjenec Miha Rožman**, posestnik iz Purg h. št. 6., oženjen, star 30 let. Bil je 3 × v ognju in pri Grodeku blizu Lvova na Malo mašo ok. 11. ure dop. ranjen na kolku leve noge. Krogla iz puške mu je šla skozi meso, vendar je imel še toliko moči, da je šel kake pol ure oprt na puško. Potem je ležal v bolnici v Grodeku do drugega dne, 9. v sredo zvečer, ko se je odpeljal z vlakom proti Ljubljani, kamor je došel 13. sept. ob 8. uri zjutraj v nedeljo, ko se je vozil po železnici 3 dni in 3 noči. V Ljubljani je ostal v bolnišnici do drugega ponedeljka, ko se je pripeljal domu na dopust za 2 meseca. Bil je pri 17. reg. infant. **Razun tega pa so bili v vojski še ranjeni**, kakor so pisali domu:

Ivan Adlešič, samec, iz Adlešič h. št. 18., star 22 let. Leži v Rudolfovi bolnici na Dunaju.

Miko Kralj, posestnik iz Fučkovec h. št. 12., oženjen, star 33 let. Ranjen je na nogi in leži v bolnici v Solnogradu.

Miko Grabrijan, posestnik iz Sel h. št. 3., oženjen, star 28 let.

Peter Matetič, samec, iz Tribuč h. št. 48., star 25 let, ranjen je neki od 3 krogelj.«⁴

»4. okt. prišel je **iz bojišča severnega domu** na dopust **Miko Grabrijan**, posestnik iz Sel h. št. 3., naš vojak — **ranjenec**, ki služi pri 17. reg. 6. komp. kot infanterist. Bil je v ognju prvič 26. avgusta na nekem kraju Lvovom. Drugič pa je bil v ognju 10. sept. pri Grodeku-u blizu Lvova, kjer je bil ranjen od šrapnela. Dobil je v ramo desne roke tri krogelje. Šel je na to sam do prevezališča

kako poldrugo uro daleč, če tudi težko. Od tu se je odpeljal z vlakom do Losancza na Ogrskem, do kjer se je vozil 2 dni in 3 noči. V Losanczu je ležal v vojašnici 4 dni, nakar se je odpeljal z drugimi rajenci v grad, menda nekega mdj. grofa — Diosjeno Germek Telep, Nograder Komitat — kakor si je zapisal sam svoj naslov, kjer je ostal 14 dni. Bilo je skupaj 50 ranjencev različne narodnosti in so jim prav dobro stregli, da so bili prav zadovoljni. Čez 14 dni pa se je odpeljal zopet nazaj v Losancz, kjer pa je ostal samo do večera istega dne, 2. okt., ko se je odpeljal v Budapešto, kamor je došel v soboto, 3. okt. zjutraj, od kodar se je odpeljal še isti dan v Ljubljano, kamor je došel drugi dan v nedeljo 4. okt. ob 5. uri zjutraj. Od tu pa se je odpeljal kmalo v Črnomelj in zvečer je bil že doma. Dopust ima do 22. okt.«⁵

»6. okt. pisal je domu svoji ženi iz bojišča, od kod, ni smel povedati, a gotovo iz severnega t. j. Galicije okoli Lvova, ker je rabilo pismo do nas 7 dni, Matija Adlešič, posestnik iz Vrhovec h. št. 9. V pismu je sporočil, da sta padla na bojišču, kdaj in kje, ni naznanil, dva naša župljana, in sicer: Peter Adlešič, posestnik iz Pribinec h. št. 11, star 31 let, ki je ostavil ženo s 3 malimi otroci, in mater — udovo, in Jure Cvitkovič, posestnik iz Tribuč h. št. 3, star 26 let, ki je lani pogorel in prišel šele letošnjo vspomlad iz Amerike. Ostavil je tudi ženo z 2 malima otrokoma in še očeta in mater. — Pripoveduje se tudi, da je padel na severnem bojišču Jakob Jakobčič, samec, star 22 let, roj. v Dolenjih h. št. 20. O njegovi smrti sta sporočila domu dva naša vojaka. 3. okt. je dobila njegova mati pismo, katero mu je pisala, nazaj z opombo: »vermisst« (se pogreša), 6. okt. pa denarno pismo z 10 K, katero mu je poslala pred dvema mesecema z opazko na kuverti: »unbekannt.«⁶

»17. okt. je prišel domu na dopust naš vojak in ranjenec s severnega bojišča rezervist Miko Kralj, posestnik iz Fučkovec h. št. 12, star 33 let, ki služi pri 7. lovskem bat. V ognju je bil pri Krasniku 26., 27. in 28. avg. Tu ga je lahko ranila krogla iz puške na levi roki, levem licu in na peti desne noge. Kroglice so ga samo nekoliko oplazile. Hujše pa je bil ranjen na Malo mašo 8. sept. pri Maierhof-u, naprej od Grodeka, in sicer v bok desne noge. Dobil je od puške tako imenovani »Streifschuss«. Nato se je odpeljal precej drugi dan z vlakom t. j. 9. sept. v Solnograd (Salzburg) v bolnišnico, kamor je došel 13. sept. zvečer. Tu je bil v bolnici v »Andräs Schule« med samimi Čehi, kjer so

ranjencem prav dobro stregli, do 15. okt., ko se je odpeljal v Ljubljano in od tam s železnico v Črnomelj in domu. Ker je bilo v Galiciji že v začetku septembra prav mrzlo, kakor pripoveduje, in so morali ležati večkrat na mokri zemlji, in posebno še, ker so morali iti vojaki 26. avg. čez neki potok, malo večji, kakor je Ljubljanka, kjer so gazili mrzlo vodo do pasa, se je prehladil in ga zdaj posebno noge bolijo. Dopust ima do 4. novembra.«⁷

»29. okt. prišel je domu na dopust četrti naš vojak — ranjenec iz severnega bojišča rezervist Ivan Željko, posestnik iz Tribuč h. št. 49., star 30 let. Služi pri domačem 17. polku. Bil je dvakrat v ognju in na Malo mašo 8. sept. od 9.—10. ure v bitki pri Grodeku blizu Lvova ranjen. Krogla iz puške mu je prestrelila najprvo dlan leve roke, potem pa ga zadela v desno stran prs. Teh dve ran ni posebno počutil, le zapeklo ga je. A na to pa ga je zadela druga krogla iz puške v desno nogo zdolaj, nakar je padel. Odnegli so ga z bojišča v vojašnico v Grodeku, kjer je ostal do 10. sept., ko je bil odpeljan v Kološvar na Ogrskem, kjer je bil od 13. sept. do 26. okt., ko je odšel v Ljubljano in domu na dopust, katerega ima do 14. decembra.«⁸

»Mitja Matečič, samec iz Tribuč h. št. 48, star 28 let, vojak — ranjenec iz severnega bojišča, je pisal svojim staršem 16. septembra — pismo pa je prišlo v Tribuč koncem oktobra — kot ruski ujetnik tole: »Naznanjam Vam, da sem v špitalu na Ruskem, pa upam, da se bo že kmalu obrnilo, da pridem v civil. Zdrav sem. Za brata ne znam in za družega nobenega domačega, kje so in kako je z njimi.«⁹

»O Jakobu Jakobčiču, o katerem se je mislilo do zdaj, da je bil v vojski ubit, je dobila njegova mati Katar. Požek iz Adlešič h. št. 29. 8. novembra pismo od gospe Marije Balaš — Dejak iz Karlovca, pri kateri je preje služil za hlapca, v katerem ji naznanja, da ji je pisal, da je v Rusiji in sicer v Sibiriji ujetnik in da je bil v vojski ranjen v nogo, pa da so ga Rusi vzeli s seboj. Zdaj je zdrav.«¹⁰

»Kako se godi našim fantom — vojakom v vojski, kaže nam pismo, katero je pisal svoji materi Ivan Skube iz Adlešič h. št. 6., menda iz Galicije, ker je bilo pismo 9 dni na potu. Piše med drugim: »Mi tukaj zmirom pospravljamo krompir, pa ga še ne moremo pospraviti. Živino smo že preskrbeli pred hudim mrazom v gorke hleve, tako zvane vuši. Naše stanovanje je v zemljo izdolbena lukna, da prebivamo kakor medvedje. Za

posteljo je malo slame in gorka odeja. To nam je zavetje pred hudo burjo — Sam Bog se nas usmili v tem mrazu... Ne slišimo nič, kakor gromenje topov in prepevanje krogelj... Ze sem na vse obupal, ampak na vsa silo se još držim pokoncu.« Pismo je pisal 5. novembra.«¹¹

»Kako se godi našim vojakom v vojski, kaže tudi pismo, katero je pisal svojim Mate Adlešič, posestnik iz Vrhovec h. št. 9. 1. novbra in so ga prejeli 17. novbra. Piše med drugim: »Ovde je strašna zima. Jaz sem skoraj bos in gol. Ovde nam ne dajo dobrih čizem, niti obleke, moramo vsi zmrzovati... Več en mesec spim pod čistim vedrom in na mrazu.« — Tudi on je na severnem bojišču, menda tudi v Galiciji.«¹²

»Slovenec št. 267. z dne 21. novembra prinesel je pod zapisom: Izgube kranjsk. 17. pešpolka (izkaz izgub št. 60) med mrtvim moštvom tudi ime našega župljana Petra Adlešiča iz Pribinec h. št. 11., ki je služil pri 8. komp.

20. novembra prišel je domu na dopust za 10 dni naš vojak-rezervist Janez Pezdirec, posestnik iz Tribuč h. št. 5., ki je bil na severnem bojišču. Bolan je na nogah, da komaj hodi, ker se je prehladil v Galiciji, ko je spal več tednov le pod milim nebom.«¹³

»26. novembra prišel je na dopust za 8 dni iz severnega bojišča naš župljan — ranjenec Jožef Veselič, posestnik iz Marindola. Je rezervist 27. domobranskega reg., 3. komp. Bil je šestkrat v ognju v Galiciji, ne da bi bil ranjen. V sedmem ognju pa je bil ranjen od šrapnela in sicer v levo nogo pod kolenom 17. okt. pri Novem Mjastu. Ko je padel, so ga sanitejci vzdignili in potem je šel sam počasi do sanitetnega voza, na katerem se je potem odpeljal do obvezališča v Novem Mjastu, od tu pa čez par ur v Przemysl, kjer je bil 2 dni v trdnavski bolnici. Od tu pa so ga odpeljali v Kronstadt na Sedmograškem, kjer je ostal 14 dni in se nato odpeljal v civilno bolnico v Kovaszno na Ogrskem. V tej bolnici, katero oskrbuje neka baronica, se mu je prav dobro godilo, ranjenci so imeli vsega dosti in so jim prav dobro stregli. V njej je ostal tudi 14 dni in se potem odpeljal v Ljubljano, kamor je dospel 24. novembra. — Kakor pripoveduje, je bil 26. aug. prvokrat v ognju. A že ponoči preje t. j. 25. aug. so jih napali ok. 11. ure kozaki, ki neki tudi zato napadajo ponoči, da vojake v temi zmešajo in da potem eden na drugega streljajo, namesto na sovražnika, kar se neki včasih zgodi. V enem prvih ognjev pri Przemysljanu pa bi bil kmalu od Rusov ujet. Vzeli

so mu že puško in bajonet, pa jim je potem ušel.«¹⁴

»Kako hudo se godi našim vojakom v vojski v Galiciji, kaže nam tudi pismo, ki je je pisal Anton Tkalčič, fant iz Pribinec h. št. 1., ki je bil šele letos potrjen k vojakom, svoji sestri Bari. Piše ji: »Dam Ti znati, da sem zdrav, samo krč me po nogah lovi, ker je zima, pa si v grabah (t. j. v jarkih ali zakopih v zemlji) ne morem sprožiti, ker moramo biti notri skriti, in le malo spim. Kupiti si ne morem ničesar in se mi slabo godi Največ me nadleguje ponoči krč in zima.«¹⁵

1915

»8. jan. vrnil se je iz južnega bojišča naš župljan in ranjenec Daniel Šegina, posestnik iz Fučkovec h. št. 11., ki je pri 27. črnovojn. regimentu, 8. kompaniji. Po mobilizaciji je bil do 5. okt. v Trstu, ta dan pa je odšel v Bosno, kjer je bil do 25. novembra, ko je bil ranjen. V tem času je bil večkrat v ognju, kake dvajsetkrat, ne da bil bil ranjen, pač pa so ga krogelje iz pušk nekaterokrat zadele, toda le v obleko. Tako je dobil v rokav desne roke dve lukni, v plašč nad kolenom desne noge eno, in eno v kapo od desne na levo stran izpod rozete. A do kože ga ni nobena ranila, kar pripisuje posebno Marijinemu varstvu, kateri se je vedno priporočal in večkrat molil tudi rožni venec in nosil očenaš vedno seboj. In res ga je Marija čudežno varovala. Ti boji so se vršili v Bosni ok. Rogatice in Višegrada proti Srbom in Črnogorcem, ki so bili prodrli v Bosno že 180 kilometrov daleč. Na dan sv. Katarine, 25. novembra, pa je bil v bitki pri Suhih Brdih v Bosni blizo črnogorske meje, ranjen od puškine krogelje v prstinec leve roke. In drugi dan potem je odšel z drugimi vojaki vred z obvezano roko v Višegrad, kjer so ostali eno noč. Od tu pa so odšli lahko ranjeni v Rogatico in čez 2 dni v Sarajevo, kamor so dospel 29. novembra. 4. decembra pa se je odpeljal v Subotico (Szabadka) na Ogrskem, kjer je ostal do 6. jan., ko se je odpeljal proti Ljubljani. Odkar je bil v Bosni do dne 25. novembra, ko je bil ranjen, ni nikdar spal pod streho, ampak le pod milim nebom, navadno v hosti pod kakim drevesom. V dežju pa si je nabral kičja ali vej, ki jih je dejal pod se, da ni ležal na goli zemlji, odet pa je bil s šatorsko odejo.«¹⁶

»Matija Veselič, posestnik iz Vrhovec h. št. 6., črnovojn. pisal je svoji ženi dopisnico, katera je bila datirana 13. decembra in na kateri je bil tiskan kraj Czudec in ruska štampiljka za napisom »Petrograjska voemaja censura«, in katero je dobila 15. jan., da je ruski ujetnik in da mu gre jako dobro,

da je zdrav in da ni treba zanj nič skrbeti.«¹⁷

»16. jan. dobila je Frančiška Rožman, posestnikova žena iz Purge h. št. 6., rekoman-dirano pismo od vojaškega poveljstva v Wall. Meserich — u »Militär — Krankenstation Spital No 11« z dne 12. jan., v katerem ji naznanja, da je **umrl v tamošnji bolnišnici 12. jan. pop. ob 2. uri njen mož vojak-rezervist Miha Rožman**, in sicer za vročinsko boleznijo ali tifusom, in da je bil 13. jan. pop. pokopan z vsemi vojaškimi častmi. — Bil je star 30 let in zapušča ženo z 2 otrokoma, od katerih je star najmlajši šele 7 mesecev.«¹⁸

»Slovenec z dne 26. jan. št. 20 prinesel je pod naslovom: »Uradni izkazi izgub. Izgube 17. pešpolka« **sporočilo, da je v ruskem ujetništvu v Atkarsku, v guberniji Saratov, naš župljan, rezervist 3. stot. Miko Klepec, samec iz Fučkovca h. št. 5., star 33 let**, od katerega dozdej ni bilo nobenega glasa, odkar je odšel v vojsko. Lani v spomladi je prišel šele iz Amerike, kjer je bil več let, in kmalo potem je bil mobiliziran.

Matija Veselič, ujetnik na Ruskem, je pisal 26. jan. svoji ženi, da je v »selu Bohorodsko«. V prvem sporočilu pa ni nič omenil, kje biva.«¹⁹

»Od 28. jan. do 1. febr. **bil je zopet doma naš župljan, vojak-rezervist Jožef Veselič iz Marindola**, ki je prišel že drugič domu s severnega bojišča kot ranjenec. Ranjen je bil 27. decembra m. l. pri Poljani proti Krakovu, okr. Jaslo v Galiciji in sicer zvečer, ko so napadli v »jurišu« ali šturmu Ruse. Zaboden je bil od ruske vojske z bajonetom v desno nogo nad kolenom. Nato so ga odpeljali drugi dan 28. z drugimi ranjenci na Ogrsko, kjer je ostal v Debrečinu v bolnišnici 10 dni, nakar se je odpeljal v Temišvar, kjer je ostal v bolnišnici do 26. jan., ko se je odpeljal proti domu. — Pripovedoval je, kako se ruski vojaki radi udavajo našim vojakom, od katerih vsaj dobivajo potrebno hrano, ker trpijo ruski vojaki večinoma hudo lakoto. Nasprotno pa ulovijo Rusi malo naših vojakov, ker rajši bežijo, kakor pa da bi padli Rusom v roko, kar pa je ravnó slabo za našo vojsko, ker jih potem Rusi mnogo ustrelijo na begu, ki bi sicer ostali živi, četudi v ujetništvu.«²⁰

»Naj dodam tu o našem ranjencu **Ivanu Adlešiču** še nekaj podrobnosti, katere sem izvedel kasneje. On je, kolikor je dozdej znano, edini teškoranjenc iz naše župnije do začetka februarja. Ranjen je bil v Galiciji, najbrž tudi pri Grodeku, na Malo mašo 8. sept. in sicer v levo nad ko-

lenom, kjer mu je bila kost prebita. Leži še zdaj v bolnici na Dunaju, kjer ga še niso mogli ozdraviti, četudi ima menda še zdaj nogo v gipsu. Dokler je bil še doma pri materi — oče mu je že več let v Ameriki — je bil prav neubogljiv in materi nepokoren in ni nič maral za njo. Hodil je po zidariji in je vse zapil, kar je zaslužil in se je sploh slabo obnašal in rad ponočeval. Služil je šele prvo leto pri vojakih.«²¹

»17. febr. **pisal je župniku naš teški ranjenec Ivan Adlešič** iz bolnišnice na Dunaju med drugim tudi: »Naj še omenim o svojih bolečinah. Zdej je, hvala Bogu, že bolje. Bolečine nimam prehude, ampak večkrat mi pride precej slabina. Ali to ni nič posebnega, če premislím, koliko krvi sem jaz pustil na bojnem polju v tistem času, ko sem ležal en dan in eno noč, predno so me sanitejci pobrali. Zdej imam še gips na nogi. Zanjega tega meseca mi ga bodo vzeli proč, potem ne vem, kako bo.«²²

»24. febr. dobila je Marija **Adlešič iz Vrhovca h. št. 9.** pismo od svojega moža **Matije**, st. 29 let, v katerem ji sporoča, **kako je v Galiciji in kako je bil ranjen on in Ivan Šegina, posestnik iz Fučkovca h. št. 10., star 27 let.** Piše med drugim: »Naznanjam Ti, da sem dobil od Tebe 2 pisma še januarja mes., ali jaz Tebi nisem mogel odpisati, ker smo morali iti ravnótakat na vlak in smo se vozili 4 dni in 4 noči. Šli smo v drugo stran Galicije in tam smo zašli v strašno velike hribe. Bil je sneg debel 2 metra in smo morali iti počasi čez te hribe, ker smo morali preje sneg odmetati, ker nismo mogli naprej. Odmetali so ga pa tudi ženske in deca in vsi, kjer je bil kdo živ. Hodili smo čez te hribe en teden, in celi teden nismo vidili ne hiše, ne hižišča med temi strašnimi hribi. Tam je bila strašna zima. Našim vojakom so noge zmrznile in zdaj morajo iti v bolnišnico. Na stotine je takih, ki so zdaj z menoj v bolnišnici. Ali jaz sem srečen, da niso meni noge zmrznile, ker bi lahko brez njih ostal, kakor se tega zdaj tu v špitalu dosti zgodi, pa ne smem vsega pisati, ker vem... Dam Ti tudi znati, da sem bil ranjen 3. februarja v desno nogo nad kolenom v debeli list. Krogla je šla na eni strani strani notri, na drugi ven in je šla samo skozi meso in ni kosti nič ranila. Ne boli me nič in je rana, hvala Bogu, le mala. Pa hvala Bogu, da sem ranjen, ker bi bil sicer zdaj tam zmrznil. Zdej sem pa v bolnišnici na toplem. Za me se nič ne boj, od tega me ne bo nič. Povej pa tudi ženi **Janeza Šegina, da je tudi on ranjen** in sicer je bil 1. febr. Ali on je ranjen strašno, da ni za povedati in to v desno

roko in v levo nogo. 7 dni sva bila skupaj v bolnišnici, a zdaj sva se razdelila na vlak, ko sva se sim vozila iz Madjarskega iz Debrečina. Pa jaz ga bom kmalu našel, samo kadar bom smel iti ven. Tudi Mikota Novaka (iz Sel h. št. 5. Bil je potrjen lani 11. okt. in je pri sanitejcih) sem vidil. Neznajam Ti tudi, da poslatve, ki si mi jo poslala za Božič, nisem dobil in je zdaj tudi ne bom.« To cenzuirano pismo je pisal 23. febr. v rezervni bolnici v Piseku na Češkem, kjer zdaj leži.«²³

»Slovenec št. 47. z dne 27. febr. je sporočil pod naslovom: Uradni izkazi izgub. Izgube 17. pešpolka, da je **bil ujet** — kdaj in kje, ni naznanjeno — naš župljan **Anton Rožman**, fant, star 21 let, iz **Fučkovec h. št. 9.**, ki se je oglasil lani poletu prostovoljno k vojakom. Je pri 6. stotniji.«²⁴

»10. aprila prišel je domu od vojakov naš prvi in teškoranjenec **Ivan Adlešič iz Adlešič h. št. 18.**, ki je vojaščine popolnoma oproščen kot nesposoben nositi orožje. V izpustnici ima opombo: als »Invalid, waffenunfähig, derzeit bürgerlich erwerbsunfähig, wäre zu entlassen« klasifiziert »Invalidenpension befragt.« Kakor pripoveduje, je bil ranjen pri Grodeku na malo mašo lani med 10. in 11. uro dop. v levo nogo nad kolonom, kjer mu je kost popolnoma zdrobilo. Ležal je po padcu celi dan in celo noč do 6. ure drugega dne, ko so ga sanitejci pobrali in odpeljali na obvezovališče in od tam v Grodek, kjer je ostal do 4. pop. in se potem odpeljal na Dunaj, kjer je bil v bolnišnici 6 in pol meseca, kjer je imel izvrstno hrano in postrežbo. Z Dunaja pa je prišel v Ljubljano. Zdaj rabi še eno berglo.

Slov. št. 82. z dne 13. aprila prinesel je med »Uradnimi izkazi izgub. Izgube 17. pešpolka« naznanilo, da so bili v vojski ranjeni iz naše župnije: **Kadunc Jožef**, učiteljev sin iz Tribuč, 6. stotn., **Novak Miko** iz Sel h. št. 5., 4. stotn., in **Janez Šegina**.

12. aprila dobila je Bara Cvitkovič iz Tribuč h. št. 3. dopisnico od svojega moža vojaka **Jureta Cvitkoviča**, v kateri ji naznanja, da je v ruskem ujetništvu in da je zdrav. Ker ni bilo o njem čez 7 mesecev prav nobenega glasu — zadnje njegovo pismo je prejela žena lani pred malo mašo — mislilo se je o njem sploh, da je mrtev.

Jure Cvitkovič, o katerem sem pisal zgoraj, da je v ruskem ujetništvu, biva v mestu Elabuga, gubernija Wiatka. Na »poštovaji kartočki« (dopisnici) ni dobenega datuma in se torej ne ve, kdaj je bila oddana in kdaj je pisal.«²⁵

»Naš vojak — rezervist **Daniel Šegina**, posestnik iz Fučkovec h. št. 11., o katerem je pisano, da je bil ranjen, je prišel 24. marca domov in je **popolnoma oproščen vojaščine**. V vojaški izpustnici z dne 23. marca, izdani v Ljubljani, stoji zapisano: »Zu jeden Landsturmdienste untauglich. Im Superarbitrierungswege mit Invalidenpension und Verwundungszulage bleibend beteiligt, entlassen.« — Dobival bo menda, kakor je slišal, na leto 168 K pokojnine za invalide. — Glede vojske je pravil tudi, koliko so morali prestati vojaki včasih lakote, ko po 2—3 dni niso dobili hrane, ker tren ni mogel priti pravočasno za njimi, ko so ga preganjali in napadali sovražniki. Bili so veseli, če so dobili takrat kje na polju krompirja, repe ali pese, kar so jedli vse kar sirovo.«²⁶

»Slov. št. 100. z dne 4. maja je objavil pod napisom: Uradni izkazi izgub. Izgube 27. domobranskega polka«, da je bil **v vojski ujet**, kdaj in kje, ni navedeno, naš župljan **Miko Grabrijan iz Bednja h. št. 5.**, samec, star 20 let, ki je služil pri 1. stot. Kje je v ujetništvu, tudi ni povedano.«²⁷

»Koliko trpijo naši vojaki v vojski, kaže pismo, katero je pisal 28. aprila iz Bosne svoji ženi **Peter Veselič**, posestnik iz **Vrhovcev h. št. 5.**, rezervist — črnovojnik 27. reg. 10. komp. Med drugim piše: »Jaz sem, hvala Bogu prav zdrav, samo me konča misel na dom in žalost. Dozdaj še nisem bil nič ranjen... Jaz nisem spal pod streho 86 noči, in dan nisem bil pod streho. Dva meseca smo dobili samo 3 menaže. 45 krat smo bili v ognju. Tri puške sem premenil, ker sta mi bili 2 razbiti od krogelj, a meni, hvala Bogu, ni bilo nič. Dosti krogelj je prešlo okrog mene in čez obleko, a jaz sem bil dozdam prav srečen.«

Zanimivo vojno dopisnico in sicer iz brezove skorje je poslal z severnega bojišča svoji materi **Miko Novak** inf. 17. reg. 7. komp., na kateri ji piše: »Draga mama! Sprejmite srčen pozdrav na brezovi kori (skorji). Ne zamerite, ki Vam pišem na brezovi kori. Papirja nimam, a kupiti ga nimam kadi. Denarja imam dosti, pa ga ne morem porabiti.«²⁸

Miko Grabrijan, o katerem je pisano, da je bil **v vojski ujet**, je pisal domu svojim starišem: »Da Vam znati, da sem bil v nogo ranjen in potem ujet in da sem zdaj v ruski bolnišnici. Rusi z nami prav lepo ravnaajo. Tu je nas več Austrijcev.« Kje biva, ni sporočil, le poštni pečat je iz Kijeva.«²⁹

»18. maja pisal je **Anton Tkalcič**, samec iz **Pribinec h. št. 1.**, ki služi od začetka vojske sem pri domobranskem polku št. 4.

komp. 7., **svoji materi tole pismo:** »Dam Vam znati, da sem v bolnišnici v Bielici v Šleziji. Na **badnik popoldan sem bil ranjen.** Naših vojakov je bilo malo in smo se morali umakniti. Ker sem bil jaz pa ranjen in se nisem mogel umakniti, so me Rusi ujeli, pa me niso hoteli vzeti vane v bolnišnico, ker nisem mogel hoditi, vozov pa niso imeli, in so mi samo pokazali do vasi, kam naj grem. V vasi so me vzeli kmetje v hišo, so me obvezali in tam sem ležal in so mi stregli. Potem sem se oblekel v civilno obleko, da me Rusi niso spoznali, vojaško opravilo pa sem spravil. In tako sem bil ves čas v vasi Brezovki blizu mesta Jasla. Još nisem dobro ozdravil. Ako hitro hodim, teško dišem in me boli po levem boku. V maju so došli Nemci in se zdaj Rusi umikajo in v tem času sem došel do naše vojske, kjer sem bil na viziti in dobil marodni list, da sem se odpeljal v bolnišnico. Ranjen sem bil namreč od krogelje v hrbet, na rami pa mi je šla van.«³⁰

»**Koliko trpijo naši vojaki v sedanji svetovni vojski,** kaže nam **drugo pismo Petra Veseliča iz Vrhovec h. št. 5.** iz Bosne, v katerem piše svoji ženi med drugim: 14. maja. Nisem imel kada preje pisati, ki imamo zmirom delo. Kopamo grabe, ceste, pota, staze z hriba na hrib. Kopamo njive. Orjemo na sebi. Po šest nas vleče plug, pa orjemo. Sadimo koruzo, krompir. Delamo kot sužnji. Zjutraj imamo ob 6. kavo ali čaj po eno žlico zajemalko. Od sedmih do ene pop. delamo. Ob dveh dobimo dva zalogaja mesa, pa juhe eno zajemalko, in to je samo vođa, ni nič v njej. Ob treh gremo zopet na delo do sedmih. Onda dobimo čaja ali kave eno zajemalko. Tri dana grem na delo, četrti dan in po noči pa na stražo. Kruha dobim en košček, kot otrok za zajtrk. Ta košček moram imeti po malo za dva dana.«

23. maja, **na binkošno nedeljo, napovedala je Italija Austriji vojsko.** Upamo, da bo z božjo in Marijino pomočjo Italija od aust. armade prejela, kar ji gre za njeno nezvestobo, zahrbnost in pohlepnost. Vojskovala se bo loža proti katol. Austriji in ta bo, upamo za trdno, premagana. Ker pa ni imela naša država za časa napovedi vojske na italijanski meji zadosti vojakov, vozili so jih skozi več dni z južnega bojišča, menda s srbske meje...«³¹

»14. junija **pisal je domu starišem** v pismu z dne 16. maja **Miko Veselič, fant iz Vrhovec h. št. 8.,** vojak, **da je v ruskem ujetništvu** v Višilskem dvoru v Simbirski guberniji. Domu ni bil pisal nič od 27. jul. l. l., ko so njegovo zadnje pismo prejeli, katero

je torej pisal še pred vojsko. Mislili so že, da je bil gotovo ubit v vojski.«³²

»26. jun. dobil je **Miko Vranešič,** posestnik **iz Gorenjec h. št. 2.,** vojno dopisnico od svojega **sina vojaka Ivana,** v kateri mu je sporočil, da je v ruskem ujetništvu in sicer v mestu Zaverzenu, v guberniji Tomsk v Sibiriji. Od njega ni bilo prav nobenega glasu ves čas vojske, ker je pisal zadnje pismo očetu še 5. aug. m. l. iz Gorice.

Isti dan je prejela **pismo od svojega moža vojaka Jož. Vlašiča,** posestnika **iz Dolenjec h. št. 9.,** njegova žena, v katerem ji sporoča, da je tudi on v ruskem ujetništvu. Kje pa je in od kdaj, ni naznanil.

28. junija **pisal je svoji materi Miko Novak,** ki služi pri 17. pešpolku, 3. bat. kot sanitetec, v Selah h. št. 4. Sporočil je **o naših novih ranjenih.** Piše med drugim: »Dam Vam znati, da je bil došel k meni Anton Peteh (iz Sel h. št. 10) in Frančišek Požek, mizarjev (iz Dolenjec h. št. 25.). Bil sem prav vesel, ko sta došla k meni, a le malo časa smo bili skupaj. Povejte Petru Petehu, da je Tone (zgoraj omenjeni) ranjen 18. jun. Ko sem došel k njemu, ki je ležal na tleh, je bil ves k rvav. Kadar se ga zagledal, sem se razjokal, pa tudi on sam se je jokal. A za Franca Požeka ne znam, ali je ranjen, ali ubit, ali pa ujet. Povejte tudi Mariji Novak (iz Sel h. št. 6.), da je tudi njen mož Miha ranjen 18. jun. Vidil ga sicer nisem, kdaj je bil ranjen, a Peter Jankovič iz Bednja h. št. 3. mi je povedal. Tudi Jure Rožman iz Fučkovec h. št. 9. je ranjen 18/6. Nikoli ne bom pozabil 18. in 19. junija (bilo je to najbrž v bitki pri Grodeku). Tako je bilo, kakor kadar požanjejo pšenico, ko ležijo snopi po tleh.«³³

»30. junija **bil je ranjen** na severnem bojišču, menda v Galiciji, **Matija Tkalič,** posestnikov sin **iz Bednja h. št. 8.,** star 19 let. Kakor je pisal starišem, je bil ranjen v dlan leve roke, kjer mu je šla kroglja čez dlan, v desno nogo nad kolenom in pod kolenom v pregibu. Iz noge mu je štrlela kost, katero so mu vzeli ven s kleščami. Kasneje je pisal iz neke bolnice na Moravskem, da ga noga strašno boli, da ga hudo žge in da mu je oteklo, kakor val in da ne ve, kaj bo žnjo.«³⁴

»Zaradi našega vojaka — ranjenca **Antona Peteha iz Sel h. št. 10.,** pisal je naš rojak — sanitetec **Miko Novak** iz Sel h. št. 5. njegovemu bratu Matetu na njegovo vprašanje, kako je bil ranjen, tole: Ranjen je bil 18. junija. Mi smo šli naprej, jaz, zdravnik in g. župnik, in smo došli do ranjencev in smo jih pričeli obvezovati. Jest nisem Toneta va-

lje zapazil, ki je ležal na tleč ranjen in ves krvav, pa me je on zaklical: Novak, kadi si? Onda sem ga zapazil inse razjokal, ko sem prišel k njemu. Bil je jako krvav in ranjen v vrat in po prsih, ker je padla pred njega granata in je kamen v njega nazaj odletel. Bil je jako nevarno ranjen in prav slab. To je bilo ob 5. uri popoldan, zvečer pa so došli naši vozovi za ranjence in so odpeljali ranjence in potem ne vem nič več o njem. — Ker do zdaj ni še pisal domu prav nič in je tudi »Rudeči Križ« na očetovo vprašanje odgovoril, da mu to ime ni znano, se sploh misli, da je vsled ran gotovo umrl. Pripovedujejo tudi, da je prišlo na glavarstvo sporočilo, da je umrl.«³⁵

»22. avg. prišel je domu od vojakov — vojaščine najbrž za zmirom oproščen — **Janez Šegina**, posestnik iz **Fučkovec h. št. 10.**, nadomestni rezervist, ki je bil v vojski od začetka vojske. V vojaškem potnem listu ima zaznamovano: Superarbitriert und als derzeit untauglich, bürgerlich erwerbunfähig, 60 % arbeitsunfähig, wäre mit der Invalidentpension 72 K jährlich und mit der Verwundungszulage jährlich 192 K zeitlich zu betheilen, klassifiziert und mit 20. Aug. 1915 bis zum Frühjahrsergänzungstermin 1916 in das nichtaktive Verhältniss rückversetzt. — Judenburg 20. Aug. 1915. — 1. febr. bil je namreč ranjen v bitki pri vasi Porohin v Karpatih. Hotel je namreč pomagati in vzdigniti težko ranjenega praproščaka Bizjaka, Ljubljanačana, dobrega človeka, ki je ležal v snegu. In ko je šel proti njemu, ga je zadela sovražnikova dumdum — kroglja najprvo v levo nogo nad kolenom, ki mu je jako meso raztrgala, a je šel vendar še nekoliko naprej proti ranjencu, a na to ga je zadela pa še druga kroglja, pa ne dumdum, v desno roko, nakar je moral praproščaka pustiti, ki je tudi umrl zadet v trebuh. Sam pa je šel potem do obvezovališča. Bil je potem v različnih bolnišnicah celih 6 mesecev. A na roko še ni ozdravil in je ne more sprožiti in delati z njo. Iz svojih doživljajev je omenil tudi, da je vidil pri Grodek-u, menda na malo mašo lani, da je viselo naenkrat na drevesih ob cestah obešenih 12 civilistov — izdajalcev. Nekega popa pa so ustrelili, ker je imel v cerkvi pod altarjem napeljan telefon, s katerim je obveščal Ruse o naših četah.«³⁶

»**Matija Črnič**, črnovojnik, iz **Bednja h. št. 23.**, pisal je 18. sept. svoji ženi, da je bil 1. sept. na severnem bojišču **ranjen v ramo** na levi strani, a menda ne hudo, in da je zdaj v neki bolnici na Ogrskem. Med drugim je pisal tudi: »Jaz sem Boga molil, da

me naj varuje in Mater božjo in obljubil sem se na Brezje, in me je varovala smrtne nesreče. Nikakor si nisem več pisal življenja. Ravno tako so kroglje švigale, kakor dež, da se Bog smiljaj čez nas vojake. Da nas Bog ne varuje, bi bilo slabo.«

Miko Črnič, fant iz **Bednja h. št. 10.**, črnovojnik, pa je pisal svoji materi s severnega bojišča, da je bil **ranjen Peter Jankovič**, posestnik iz **Bednja h. št. 3.**, črnovojnik. Miko Novak iz **Sel h. št. 5**, pa je pisal o njem, da je hudo ranjen v trebuh in da bo težko ozdravil.«³⁷

»**Matija Adlešič**, posestnik iz **Vrhovcev h. št. 9.**, pisal je 22. sept. svoji ženi, da je bil na severnem bojišču 13. sept. od Rusov ujet in da se nahaja zdaj v **ruskem ujetništvu**. Kje je, ni sporočil. **Z njim je bil ujet tudi Miko Vardjan**, posestnik iz **Dolenjec h. št. 2**. Naznanil je tudi, da je bil v vojski **ubit Miha Požek**, mizarjev sin iz **Dolenjec h. št. 27.**, star 23 let, samec. K vojakom je bil potrjen letos 28. maja.

Anton Peteh, o katerem je pisano na str. 287, da je bil težko ranjen, je **umrl 25. junija vsled ran v neki bolnišnici na Ogrskem**, kakor je izvedel njegov oče pri okr. sodišču v Črnomlju, kamor je bil pozvan zaradi njega.

2. okt. prišel je domu na dopust za eno leto črnovojnik **Miko Horvat**, posestnik iz **Dolenjec h. št. 18**. Bil je ranjen na severnem bojišču **pri Kolomeji 11. maja** od dumdum — kroglje v desno roko, v kazalec in v dlan. Iz ognja je bežal na obvezovališče na kolodvoru v Kolomeji, kjer so mu obvezali roko, od tam pa se je odpeljal v neko bolnico na Ogrskem, kjer je bil do 28. maja, ko se je odpeljal na Dunaj, kjer je bil v bolnišnici 3 mesece in 3 tedne.«³⁸

»8. novembra pravil je župniku eden **bivših vojakov**, da je **dal lani v Galiciji za en hleb vojaškega komisa 9 K**, ker niso dobili vojaki več dni nič hrane, ko niso mogle vojne kuhinje za njimi.«³⁹

»18. novembra dobila je Katarina Žugelj iz **Dolenjec h. št. 5.**, z Dunaja brzojavko, da je **umrl ta dan v bolnici za vojaške ranjence na Dunaju** njen mož infanterist **Matija Žugelj**, posestnik, star 38 let. Bil je ranjen na italijanskem bojišču, od kodar so ga pripeljali v Ljubljano in od tam na Dunaj. Zapušča ženo, mater in dvoje malih otrok, od katerih je najmlajši star šele 4 mesece. Bil je mož poštenjak v vsakem obziru in preje več let v Ameriki.«⁴⁰

»30. novembra prejela je **Marija Kapele iz Purge h. št. 12**. uradno sporočilo, da je bil

njen mož **Miha** inf. v vojski **ubit 14. novembra**, gotovo na italj. bojišču, kjer se je nahajal, kar pa ni omenjeno v naznanilu.

Pismo se glasi:

K. K. Landsturmbataillon N. 157.

Feldpost N. 6. am 26. November 1915.

Am 14. November 1915 ist infanterist Ka-pele Michael als Held für Kaiser und Vaterland Kämpfend auf dem Felde der Ehre gestorben und wurde am 15. November 1915 beerdigd.

So schmerzlich mir das Moment erscheint, die trostlose Familie und die Zurückgebliebenen vom erfolgten Ableben in Kenntnis zu setzen, so freut es mich um so mehr der Familie bekannt zu geben, dass der Mann bis zum letzten Athemzuge wacker und heldenmütig auf seinen Posten ausgeharrt und als Held gefallen ist.

Möge dieser bescheidene Trost allen Angehörigen und Verwandten eine entsprechende Erinnerung bilden.

Star je bil 28 let. Bil je izurjen zidar. Zapušča ženo brez otrok. Pred 2 letoma sezidal si je v Purgi blizo ceste lično hišo in za njo štaló in hleve, vse z opeko krito. Potrjen je bil lani od 30. novembra do 2. decembra, odšel pa je k vojakom 1. febr. Padel je pri Doberdóbu.

30. novembra dobil je **Jure Rožman**, posestnik iz **Fučkovec h. št. 15.**, pismo od svojega sina **Matevža**, v katerem mu naznanja, da je v **ruskem ujetništvu zdaj v azijski Sibiriji** skupno z **Antonom Rožmanom** iz **Fučkovec h. št. 9.** Preje pa je že pisal starišem 20. febr. pismo, katero so pa prejeli šele 24. jun., in jim je sporočil, da je bil od **Rusov** ujet skupno z **Ant. Rožmanom** 31. decembra m. l.⁴¹

22. decembra dobil je župni urad od okr. glavarstva **prva 3 uradna obvestila o naših 3 vojakih**, katerih 2 sta padla v vojski, eden pa, in sicer **Miha Rožman** iz **Purge h. št. 6.**, je umrl v bolnici. O prvih 2 pa se glasi sporočilo: 1) »**Peter Adlešič** (posestnik iz **Pribinec h. št. 11.**) nadom. rezervist, 17. inf. reg. 8. Komp., je zabeležen v izkazu o izgubah« št. 60. kot mrtev.« (Padel je še lani v začetku vojske v **Galiciji.**) 2) »**Jožef Kadunc**, črnovojnik, 17. inf. reg., je padel 5. febr. v bitki pri **Parohy** v **Galiciji.**« Bil je sin tribuškega učitelja, star 20 let in izučén krojač.

22. decembra pisal je **Anton Hromšek**, samec iz **Tribuč h. št. 38.**, star 23 let, svoji sestri, da je v **italijansk. ujetništvu.** Kje pa je in od kdaj, ni sporočil.⁴²

31. decembra prejel je župni urad od okr. glavarstva uradno sporočilo, da je umrl črno-

vojn timer 17. pešpolka **Anton Peteh** iz **Sel h. št. 10.** 25. jun. v bolnici v **Kolomeji v Galiciji.**⁴³

1916

»10. jan. prejela je **Marija Črnič iz Bednja h. št. 10.** vojno dopisnico od svojega sina **Nikolaja**, katero je pisal 17. novembra, in v kateri ji sporoča, da je bil na dan sv. **Martina** ujet in da se nahaja zdaj v **italijanskem ujetništvu** in da je živ in zdrav. Star je 20 let.⁴⁴

»*Slov.* z dne 15. jan. št. 11. prinesel je pod napisom »Smrt junakov« sporočilo, da je padel med vojaki 27. domob. pešpolka **Jožef Veselič**, fant iz **Adlešič h. št. 15., star 21 let.** Padel je na italijansk. bojišču. Bil je prav pošten. Padel je 21/11. 915, kakor je izved. nj. mati pri sodišču.⁴⁵

»25. febr. prejel je **Miha Grabijan**, krčmar iz **Adlešič h. št. 25.**, vojno dopisnico od svojega sina **Ivana**, katero je pisal 20. septembra 1915 in v katerem mu sporoča, da je od 12. septembra v **ruskem ujetništvu.** Piše tudi: 6 dni smo marširali, zdaj gremo pa na vlak.⁴⁶

»4. marca dobil je župni urad od okr. glavarstva uradno obvestilo, da je umrl 25. novembra 1914. l. v bolnici v **Kelt-Sataraljanheli** na **Ogrskem črnovojn. nadomestni rezervist** 17. pešpolka, **Matija Vrebec iz Tribuč h. št. 21.** Bil je posestnik 1/4 zemljišča, še samec in star 35 let. Zapušča 2 sestri. Bil je prav priden in v vsakem obziru pošten.⁴⁷

»**Matija Črnič**, posestnik iz **Bednja h. št. 23.**, bivši črnovojnik dobil je 10. aprila uradno obvestilo, da bo dobival na leto 72 K pokojnine kot invalid in 192 K doklade za ranitev.⁴⁸

»7. aprila je umrl na **Vrhovcih h. št. 11.** **Ivan Požek**, fant, star 20 let, katerega smrti je kriva tudi vojska. Potrjen je bil k vojakom lani 16. febr. K vojakom v **Ljubljano** pa je odšel 14. marca lani. Na potu pa se je prehladil in je dobil plučnico za katero je ležal v vojaški bolnici v **Ljubljani.** Po pljučnici pa je dobil jetiko, ki ga je spravila v grob. Bil je priden fant in izučén črevljar.⁴⁹

»14. maja je umrla v **Tribučah h. št. 65.** **Marija Ban**, stara 60 let, katere smrti je kriva tudi vojska. Njeni edini sin je pri prostovoljnih strelcih. Ta je bil po vel. noči 3 tednje doma na dopustu. V četrtek 11. maja, je bila še z njim v **Črnomlju.** V petek pa je odšel zopet z doma. In ko se je odpeljal, se je mati od žalosti zgrudila, da so jo morali odnesti v hišo...⁵⁰

»17. maja prišel je domu na dopust za en mesec **Frančišek Požek**, mizarjev sin iz **Dolenjec h. št. 27.**, star 20 let, ki služi pri 17.

pešpolku in je odšel k vojakom lani 15. marca. V vojski je bil dvakrat ranjen, prvič v Galiciji pri Dnestru 17. junija 1915 v levo roko nad laktom od puškine kroglice, ki je šla čez meso, a k sreči ni ranila kosti. Na to je bil v bolnici v Gödingu na Moravskem 10 dni, od tam pa se je odpeljal v bolnico v Iglavi, kamor je došel 23. jul., in je ostal tam dober mesec. Ko je ozdravil, se je odpeljal k nadomestnemu bataljonu v Judenburg, od kodar je odšel 4. oktobra na italijansko bojišče, kjer je bil na Oslavju pri Gorici drugič ranjen 21. novembra in sicer v dlan leve roke. Po ranjenju je prišel v Volčjo drago, kjer je moral čakati 3 dni na vlak, ki ga je odpeljal v Št. Daniel na Krasu. Od tu pa se je odpeljal čez kakih 6 dni v bolnico v Ljubljani, kjer je pa ostal le 4 dni in se je potem odpeljal v Kamnik, kjer je ostal blizu 2 meseca, ko se je odpeljal v Budapešto, kjer je bil zopet okoli 1 mesec. 1. marca pa se je odpeljal iz Budapešte v Scheifling na Štajerskem, kjer je ostal zopet kak mesec in je odšel potem v Celovec na superarbitracijo, od kodar je bil odposlan zopet v Judenburg k stražni kompaniji, kjer je dobil zdaj dopust. Je tudi hudo prehlajen in kašlja ter ima po izjavi zdravnikovi bronhialni katar.«⁵¹

»Dol. Novice z dne 1. jun. št. 10, so prinesle v dopisu z Vinice o našem rojaku **Petru Štampoharju iz Sel h. št. 14**, ki je priženjen v Vukovcih h. št. 12., viniške župnije, tole vest: »**Bronasto svetinjo »Rudečega Križa«** na vojnem traku je prejel sanitetni vojak Peter Štampohar iz Vukovec h. št. 12. Bil je skoraj na vseh bojiščih; za svoje vestno službovanje v sanitetni službi je tudi prejel zasluženost odlikovanje.

1. junija prejel je župni urad od okr. glavarstva uradno obvestilo, da je **padel 14. okt. 1915. v boju pri Zabrežu**, okraj Obrenovac v **Serbiji Nikolaj Črnič**, posestnik na Bednju h. št. 29., star 37 let, ki je služil pri dež. brambli reg. 27., komp. 12. Zapušča ženo in 6 ml. otrok in tudi še očeta in mater, ki sta stara po 73 let. Bil je priden in pošten gospodar.«⁵²

»23. junija dobil je župnik od čg. dr. Frančiška Kulovca, vojnega kurata pri 17. pešpolku, vojno dopisnico, ki se glasi: »Nanznanjam žalostno vest, da je **padel dne 16. junija 1916, zjutraj, zadet od granate v glavo, Ivan Veselič**. Ko so ga nasli v bolnišnico, je na potu umrl. Padel je v bitki pri Campo Mulo pri Asiagu. Pokopan je bil isti dan na skupnem vojaškem pokopališču v okolici mesta Asiago na Laškem.« Bil je posestnik v **Adlešičih h. št. 2.** in star 36 let. Zapušča

ženo, staro 34 let in bolešno, in 4 ml. otroke, od katerih je star najstarejši sin 13 let, najmlajša hči pa 2 leti. Bil je prav pošten mož, eden najboljših v fari, ki je bil tudi sodar (»pintar«).«⁵³

»21. julija dobil je župni urad uradno obvestilo od vojnega kurata g. Leop. Turšič-a, vojna pošta 53., da je **padel junaške smrti na gališkem bojišču 3. julija inf. Anton Veselič** in da je bil 4. jul. pokopan. — Je iz **Adlešič h. št. 15.**, star 18 let. Bil je prav priden in pošten in je bil kot otrok strežnik pri sv. maši in je tudi kasneje večkrat kaj pomagal pri cerkvi. Lani 21. novembra pa je padel na ital. bojišču njegov brat Jožef. Na domu pa je, odkar je odšel Anton k vojakom, njuna mati popolnoma sama na posestvu 1/4 zemlje, ker so vsi drugi v Ameriki, mož, 2 sina in hči. Pri tej hiši so vsled vojske najžalostnejše razmere v vsi naši župniji.«⁵⁴

»9. septembra umrl je v vojaški bolnici v **Judenburgu** za pegastim legarjem naš vojak **Alojzij Rauch iz Sel h. št. 128**, nezak. sin Marjete, omožene Grabrijan, star 19 let, ki je bil šel k vojakom lani 15. oktobra.«⁵⁵

4. okt. **padel je na italijanskem bojišču Ciril Rauch**, najstarejši sin našega graščaka in posestnika Petra Raucha iz **Pobrežja**, star 18 let, ki je služil pri 27. pešpolku, 10. komp. Škoda pridnega in mirnega fanta. Padel je pri Bagni pri Tržiču (Monfalcone).«⁵⁶

»20. okt. prejela je Ana Novak iz Sel h. št. 4. vojno dopisnico od vojaškega kurata 26. gorske brigade, v kateri ji uradno sporoča, da je padel njen mož **Peter Novak**, korporal domobr. pešpolka št. 27., **11. oktobra in da je bil 13. okt. pokopan** v Mittelbreth-u. Bil je na ital. bojišču na Tirolskem. Star je bil 29 let. Zapušča 2 mala otroka od 3—6 let in ženo nosečo. Bil je zavarovan za 3000 K. Bil je eden najboljših in najpoštenjših mož v župniji in prav skrben gospodar.«⁵⁷

»Od naših vojakov sta prišla zadnji čas v rusko ujetništvo: **Anton Milek**, posestnik iz **Adlešič h. št. 8.**, in **Miha Novak**, posestnik iz **Sel h. št. 6.** Ranjena pa sta bila, najbrž na ital. **Jože Požek iz Adlešič h. št. 26.**, bivši brivski pomočnik v Celovcu, in **Jože Adlešič**, posestnikov sin iz **Gorenjec h. št. 7.**«⁵⁸

»26. decembra prejela je Marija **Gabrijan iz Adlešič h. št. 17**, od svojega moža **Ivana**, od katerega od Vseh Svetov ni bilo nobenega glasa in je mislila, da je mrtev, 2 vojni dopisnici z dne 12. in 25. novembra, v katerih ji sporoča, da je bil 2. novembra ujet in da je zdaj v **ital. ujetništvu** v mestu Avezano, in da naj mu pošlje vsaj 50 K denarja, da se tam lahko vse kupi.«⁵⁹

1917

»Marija Novak, udova iz Sel h. št. 5., dobila je od svojega sina Mikota, sanitejca, diplomo, na kateri je napisano, da je dobil svetinjo »Rudečega križa« na vojnem traku.

Ana Jakobčič iz Fučkovca h. št. 3, pa je dobila od vojn. ministerstva pismo, v katerem jo prosi, da naj mu pošlje po vojski sliko in kratek življenjepis svojega moža Mih. Jakobčiča, ki se je tudi odlikoval v vojski, da se ohrani njegov spomin v spominski knjigi austr. vojakov — junakov.

Tudi Miha Husič, posestnik iz Purge h. št. 10., je bil odlikovan še lani.⁶⁰

»Vid Špelič iz Tribuč h. št. 55. pa je pisal domu, da trpijo v Lincu, kjer je zdaj, toliko pomanjkanja, da se zgrudi večkrat kaki vojak od same slabosti, ker ne dobivajo zadosti hrane in posebno ne kruha.«⁶¹

»Miha Husič, posestnik iz Purge h. št. 10., vovak pri 17. pešpolku, dobil je, kakor poročal Slov. št. 91. z dne 21. aprila, že v drugič bronasto hrabrostno kolajno ali svetinjo.«⁶²

»18. junija umrl je na italijansk. bojišču junaške smrti Peter Matečič fant iz Tribuč h. št. 48. star 28 let. O njegovi smrti je sporočal njegovim starišem čg. Ivan Gogola, vojni kurat, v dopisu z dne 25. jun. št. 128 tole: »Uradno Vam moram javiti žalostno vest, da je Peter Matečič, roj. l. 1888., pridejan 11. kom. 17. pešpolka, padel junaške smrti dne 18. jun. t. l. Pokopan je na našem vojaškem pokopališču blizu gore Cima Dodici. Junaku daj Bog večni mir, Vam domačim pa obilo tolažbe in udanosti.« Njegov tovariš pa, Janez Matkovič iz Tanče gore v dragatuški župniji, je pisal tole: »Padel je 18. junija. Bila sva skupaj v službi. Takrat je padla granata med nas. Bili smo 3 skupaj. Vaš Peter in še en drugi sta padla, jaz pa sem ostal živ.« Bil je Peter eden najboljših in najpoštenejših fantov v vsi fari in je za njim žal vsakemu, ki ga je poznal. Bil je tudi preje že v vojski parkrat ranjen.«⁶³

»30. junija je umrl v vojaški bolnici v Gradcu za jetiko naš vojak Frančišek Požek, fant, mizarjev sin iz Dolenjec h. št. 27., star 21 let. Bolezen si je nakopal pri vojaki, kjer se je večkrat prehladil in ker je bil tudi parkrat ranjen. Bil je tudi preje bolj rahlega zdravja. Bil je izučen mizar in izdelovalec cementne opeke.«⁶⁴

»27. novbra dobil je Matija Jankovič, posestnik iz Purge h. št. 11., brzovavko, v kateri mu sporoča bolniško poveljstvo vojne bolnišnice v Feldbachu na Štajerskem, da je umrl tam za malarijo njegov sin Jožef Jankovič, ki je služil pri 23. domobranskem polku. Umrl je 27. novembra. Bil je star šele

19 let. Bil je preje na bojišču v Galiciji in proti Italiji. Bil je prav pošten fant.

27. novembra je umrl v Dolenjih h. št. 17. Matija Ritmanič, samec, star 28 let, vojak na dopustu. Služil je pri domobr. stražnem bataljonu št. 13 v Marchtrenku. Prišel je bil domu na dopust za 14 dni. V soboto 24. se je odpeljal v Črnomelj k zdravniku, ker se je čutil bolehnega, in k glavarstvu zaradi podaljšanja dopusta. Ko je prišel domu, se je ulegel. V torek dop. 27. je bil previden in še preje, kakor je minila ura, je mirno zaspal. Kaj je bil pravi vzrok tako nagle smrti, se ne ve gotovo, ali srčna bolezen, kakor je zapisal mrliški oglednik, ali morda legar, kar bo bolj verjetno. Bil je prav priden in pošten mladenič v vsakem obziru. Zanimivo je, da je rekel starišem, ko je prišel domu na dopust in jim pravil, koliko je pretrpel pri vojaki: »Rajši bi umrl, kakor pa se vrnil zopet k vojakom.« In Bog je res uslišal njegovo željo. — Kakor je povedal črnomaljski zdravnik, je imel para — legar.«⁶⁵

1918

»28. februarja je dobil Miha Grabrijan, krčmar iz Adlešič h. št. 25., od svojega sina Ivana depisnico iz Strinj-a v Galiciji, v katerem mu naznanja, da je ušel 8. febr. iz ruskega ujetništva. — Lansko jesen pa je pisal Miha Novak, posestnik iz Sel h. št. 6., svoji ženi, da je tudi on utekel iz rusk. ujetništva.«⁶⁶

»Iz ruskega ujetništva so prišli domu v drugi polovici aprila in v prvi polovici maja: Ivan Horvat, fant iz Dolenjec h. št. 18. — Ivan Grabrijan, krčmarjev sin iz Adlešič h. št. 25. — Miko Vardjan, posestnik iz Dolenjec h. št. 2. — Mate Adlešič, posestnik iz Vrhovec h. št. 9. — Ivan Skube, fant iz Adlešič h. št. 1. — Mate Veselič, posestnik iz Vrhovec h. št. 6.«

»Iz ruskega ujetništva se je vrnil Miko Cvitkovič, posestnik iz Dolenjec h. št. 3.«⁶⁸

»11. decembra min. leta padel je na tirolskem bojišču, kar se je izvedelo šele zdaj, Ivan Jankovič, samec iz Purge h. št. 11., star 40 let. Zadela ga je neki granata, ki ga je vsega razmesarila in raztrgala.«⁶⁹

»Kakor se je izvedelo od austr. rud. križa padel je v vojski — kje ni povedano — med 1. — 10. sept. 1. 1915, Miha Požek, ki je služil pri 17. pešpolku, 3. k., in je bil izučen mizar. Rojen je bil l. 1892. v Dolenjih h. št. 27. in sin mizarja Mih. Požeka.«⁷⁰

»Koncem okt. in v začetku novembra, odkar je proglašena samostojna Jugoslavija in Avstrija sklepa premirje z entento, pri-

hajajo skoraj vsaki dan tudi naši vojaki iz različnih front, kakor tudi iz ruskega ujetništva domu.«⁷¹

»30. decembra pisal je domu svojim starišem iz italijansk. ujetništva Ivan Grabrijan, krčmarjev sin iz Adlešič h. št. 25., ki je bil preje v ruskem ujetništvu in je moral iti prišedši domu, kmalo zopet k vojakom. Piše: »Sporočam Vam, da sem padel 29. okt. v nesrečo. Bil sem težko ranjen v desno stegno in čez 2 dni so me pobrali italijanski vojaki. Zdaj sem v bolnišnici.«⁷²

OPOMBE

1. Kronika župnije Adlešiči, zv. IV (dalje K IV) str. 169.

2. K. IV, str. 172.

3. K. IV, str. 174—175.

4. K. IV, str. 184.

5. K. IV, str. 188—189.

6. K. IV, str. 189—190.

7. K. IV, str. 192—193.

8. K. IV, str. 196.

9. K. IV, str. 197—198.

10. K. IV, str. 199.

11. K. IV, str. 199—200.

12. K. IV, str. 200.

13. K. IV, str. 201.

14. K. IV, str. 201—202.

15. K. IV, str. 208.

16. K. IV, str. 219—220.

17. K. IV, str. 221.

18. K. IV, str. 221.

19. K. IV, str. 225.

20. K. IV, str. 228.

21. K. IV, str. 230.

22. K. IV, str. 232.

23. K. IV, str. 233—235.

24. K. IV, str. 237.

25. K. IV, str. 247—248.

26. K. IV, str. 249.

27. K. IV, str. 253.

28. K. IV, str. 255—256.

29. K. IV, str. 256.

30. K. IV, str. 258—259.

31. K. IV, str. 262—263.

32. K. IV, str. 271—272.

33. K. IV, str. 272—273.

34. K. IV, str. 286.

35. K. IV, str. 287—288.

36. K. IV, str. 288—289.

37. K. IV, str. 293—294.

38. K. IV, str. 301—302.

39. K. IV, str. 306.

40. K. IV, str. 309.

41. K. IV, str. 312—313.

42. K. IV, str. 318—319.

43. K. IV, str. 321.

44. K. IV, str. 325.

45. K. IV, str. 326.

46. K. IV, str. 331—332.

47. K. IV, str. 335—336.

48. K. IV, str. 341.

49. K. IV, str. 341.

50. K. IV, str. 349—350.

51. K. IV, str. 350—351.

52. K. IV, str. 353—354.

53. K. IV, str. 360.

54. K. IV, str. 366.

55. Kronika župnije Adlešiči, zv. V (dalje K. V), str. 1—2.

56. K. V, str. 6.

57. K. V, str. 8.

58. K. V, str. 9.

59. K. V, str. 23.

60. K. V, str. 39—40.

61. K. V, str. 52.

62. K. V, str. 65.

63. K. V, str. 76—77.

64. K. V, str. 82.

65. K. V, str. 123—124.

66. K. V, str. 157.

67. K. V, str. 170.

68. K. V, str. 175.

69. K. V, str. 176.

70. K. V, str. 188.

71. K. V, str. 10.

72. K. VI, str. 22—23.

Kroniko župnije Adlešiči hrani Nadškofijski arhiv v Ljubljani.